

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 22. Vtrum Deus sit summe simplex, & im materialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

non potest alteri vni vt anima &c. sed solum potest alteri vni vt totum assumens aliquid aliud ad hoc, vt subsistat in ipso, & ab ipso purè perficiatur, eo pacto, quo Verbum diuinum humanitati est vnitum ad hoc, vt humanitas subsistat in Verbo tanquam in toto adæquatè perfecto, ac purè perficiente humanitatem. Probatur iam minor primi argumenti. Virtus enim adæquata ponendi aliud continet adæquatè totum esse, & totam perfectionem illius; sed intellectus diuinus est virtus adæquata ponendi quodlibet distinctum ab ipso; ergo intellectus diuinus antecedenter ad hoc, quod ponat quodlibet ab ipso distinctum, eique vniatur, continet adæquatè totum esse, & totam perfectionem illius, adeoque nulli à se distincto potest vni vt anima, neque vt materia, vel forma, vel vt pars physica.

17. Ad 1. distinguo maiorem: illud, quod vel in nullo loco extrinsecus est, vel solum est in loco finito, ex eo, quod vel nullus locus extrinsecus sit, vel solum sit finitus, non est immensum, nego: quod vel in nullo loco est, vel solum est in loco finito, ex defectu vbiætionis, seu magnitudinis virtualis intrinsecæ, non est immensum, concedo; distinguo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Deus ante creationem mundi in nullo loco extrinsecus erat, non ex defectu suæ magnitudinis virtualis, per quam potest occupare omnia loca, si dentur, sed purè ex eo, quod nullus dabatur locus extrinsecus Deo. De factio etiam est in finito loco extrinsecus purè ex eo, quod detur solum finitus locus extrinsecus Deo. Dum opponitur ex Boetio, quod sola corporea sunt in loco, dicendum, quod sola corporea sunt in loco per applicationem, & contactum quantitatis consistentem in hoc, quod corpora locata secundum suam superficiem sint simul cum superficie corporis locatis. At incorporea possunt esse in loco per applicationem, & contactum virtutis, per quem ita applicantur loco, vt agant, vel possint proximè agere in talem locum. Et quia Deus per suam magnitudinem virtualem ita applicatur omnibus locis, vt agat, & possit immediatè agere in omnibus locis, ideo Deus est in omnibus locis, ac de seipso dicit Ierem. 23. *Cælum, & Terram ego impleo.* Dum quæritur, an Deus sit in spatijs imaginarijs, dico, quod si nomine spatiorum imaginariorum intelligamus ipsam Dei immensitatem continentem in sua virtute omnia loca maiora, & maiora, quam immensitatem concipimus ad modum spatij cuiusdam infiniti, Deus est in spatijs imaginarijs. Si verò nomine spatiorum imaginariorum intelligamus spacia distincta à Deo, quæ possunt esse, sed non sunt, Deus non est actu in spatijs imaginarijs, non ex defectu diuinæ magnitudinis, sed ex defectu spatiorum, quæ non dantur.

18. Ad 2. distinguo maiorem: si Deus esset immensus, non magis esset in Cælo, quam

in quolibet alio loco per suam immensitatem, concedo; per manifestationem sui, & suæ virtutis; nego. Deus per suam immensitatem non magis est in Cælo, quam in Inferno, vel quolibet alio loco, & ideo Psalm. 137. dicitur: *Si ascendero in Cælum, tu illic es, si descendero in Infernum ades.* At per manifestationem sui, & suæ virtutis magis est in Cælo, quam in alijs locis; ideoque dicit Isaiæ vltimò *Cælum mihi sedes est*, quia in eo loco Deus maximè dicitur esse, vbi maximè manifestatur; sed Deus in Cælo maximè manifestatur: siquidem in Cælo se præbet videndum; ergo &c. Sic explicari potest Aristoteles 3. physic. tex. 84. vbi dicit primum motorem esse in circumferentia primi Cæli. Nam primus motor ibi videtur maximè esse, vbi maximè manifestatur eius virtus motiua sed virtus motiua maximè manifestatur in ea parte, in qua motus est velocissimus, & talis, vt ab eo dependeat motus aliarum partium: in circumferentia autem primi Cæli motus est velocissimus, & ab eo pendet motus aliarum partium; ergo &c. Quia verò Aristoteles putauit in ipsa circumferentia dari partem, à cuius motu pendeat motus aliarum partium circumferentia, & hanc partem vocauit orientalem, ideo alibi dixit primum motorem esse in parte orientali.

20. Ad 3. nego, quod Deus sit in mundo, eo pacto, quo anima est in corpore; siquidem anima ita est in corpore, vt à corpore perficiatur, Deus autem ita est in mundo, vt non perficiatur, sed purè mundo det esse, & omnem perfectionem, quam mundus habet.

QVÆSTIO XXII.

Virum Deus sit summè simplex, & immaterialis.

S. Th. qu. 2.

1. **V**idetur non esse simplex, sed multipliciter compositus. Primò enim id, quod est corpus, vel habens corpus, est compositum ex partibus quantitatis; sed Deus vel est corpus, vel habet corpus; ergo &c. Probatur minor: nam omne id, quod habet longitudinem, latitudinem, profunditatem, figuram, situm, & membra, puta brachia, oculos &c. vel est corpus, vel habet corpus; sed hæc omnia in Scriptura tribuuntur Deo; ergo &c.

2. Secundò omne, quod habet animam, & passiones compositi constantis ex anima, & corpore, est compositum ex anima, & corpore, sed Deo in Scriptura tribuitur anima, & passiones compositi; ergo &c. Probatur minor; nam ad Hæb. 10. ex Persona Dei dicitur: *Iustus autem meus ex fide vinit: Quod si se subtraxerit, non placebit anima mea.* Tribuitur etiam Deo ira, misericordia &c. quæ sunt passiones

H 2 com.

compositi, siquidem non dantur sine alteratione corporis.

3. Tertiò nihil est in se ipso; sed non minus propriè Deitas est in Deo, quam humanitas in homine; ergo Deitas distinguitur à Deo, adeoque Deus est compositus ex natura, & ex eo, quod suppositum addit supra naturam.

4. Quartò id, quod de Deo potest sciri, distinguitur ab eo, quod sciri non potest; sed possumus habere scientiam de Deo quoad *an-* est, non autem quoad *quid est*; ergo in Deo quidditas, siue essentia distinguitur ab esse, siue existentia.

5. Quintò Deus conuenit cum creaturis in genere substantiæ, differt per differentiam incausati, & per alias differentias; sed id, in quo conuenit, distinguitur ab eo, in quo differt; ergo in Deo genus substantiæ differt à differentia incausati, adeoque Deus componitur ex genere, & differentia.

6. Sextò quod in aliquo est accidens, in nullo potest esse substantia; sed Sapientia, Iustitia, Misericordia, & alia huiusmodi, in creaturis sunt accidentia, & dantur in Deo; ergo in Deo non sunt substantia, sed sunt accidentia, adeoque Deus componitur ex substantia, & accidentibus.

7. Septimò, ad hoc, vt Deus esset summè simplex, non deberet dari vlla distinctio obiectiua intrinseca inter diuinas perfectiones; sed datur aliqua distinctio obiectiua intrinseca saltem virtualis inter diuinas perfectiones, hoc est inter sapientiam, bonitatem, iustitiam, misericordiam, intellectum, voluntatem &c. ergo &c. Probatur minor ex Scoto; nam ita se habet infinita sapientia ad infinitam bonitatem, sicut se habet finita sapientia ad finitam bonitatem; sed finita bonitas distinguitur obiectiue à finita sapientia; ergo &c. Confirmatur, nam infinitas non destruit rationem formalem bonitatis, & sapientiæ *vt sic*; sed bonitas, & sapientia *vt sic* per suam rationem formalem obiectiue distinguuntur; ergo etiam infinita bonitas, & infinita sapientia distinguuntur obiectiue.

8. Octauò ea, de quibus à parte rei verificantur contradictoria, distinguuntur obiectiue; sed de diuinis perfectionibus verificantur prædicata contradictoria; ergo &c. Probatur minor: nam Deus per misericordiam parcit, & non punit, per iustitiam punit, & non parcit; per amorem amat, & non odit, per odium odit, & non amat &c; sed hæc sunt contradictoria; ergo &c.

9. Nonò Pater æternus producit Filium per intellectum, non per voluntatem, ac Spiritum Sanctum producit per voluntatem, non per intellectum; ergo in Patre æterno intellectus, & voluntas distinguuntur obiectiue.

10. Decimò saltem debet admitti distinctio virtualis intrinseca inter essentiam, & personalitates, ac relationes; sed hæc repugnat sum-

ma simplicitati Dei; ergo.

11. Vndecimò demum id, in quo aliqua realiter distinguuntur, non est summè simplex; sed in Deo tres Personæ realiter distinguuntur; ergo &c.

12. Respondeo, quòd dupliciter Deus potest considerari vt omnino perfectus in se ipso: primo vt sit perfectus perfectione omnino simplici, ac nullo modo constante ex perfectionibus, ac partibus, vel quasi partibus obiectiue distinctis vlla distinctione, quocumque nomine vocetur; secundò vt sit perfectus perfectione non omnino simplici, sed constante ex pluribus perfectionibus obiectiue distinctis aliqua distinctione, quocumque nomine vocetur. Auctores diuisi sunt in duas classes. In prima sunt qui dixerunt Deum esse perfectum perfectione non omnino simplici, sed constante ex pluribus perfectionibus obiectiue distinctis. Ex his aliqui Ethnici, & Hæretici dixerunt Deum esse corpus, adeoque constare ex pluribus partibus non solum realiter, sed etiam, quantitatiue distinctis, & loco separatis. Gualterus, vt refert Vasquez prima parte disp. 16. cap. 2. negauit Deum esse corpus, sed nihilominus docuit attributa, & perfectiones absolutas Dei realiter inter se, & ab essentia diuina distingui, adeoque Deum constare ex pluribus perfectionibus realiter distinctis, sed penetratis, & non separatis loco; & hæc duæ sententiæ sunt hæreticæ, & contra fidem. Ex Catholicis Scotus docuit Deum constare ex pluribus perfectionibus realiter identificatis, sed formaliter ex natura rei distinctis. Alij dixerunt Deum constare ex pluribus perfectionibus distinctis solum virtualiter intrinsece. In secunda classe sunt, qui dixerunt Deum esse perfectum perfectione omnino simplici, in qua nulla datur distinctio obiectiua perfectionum.

13. Dicendum cum sententia communiorum: Deus est perfectus perfectione omnino simplici, in qua nulla datur distinctio obiectiua perfectionum simpliciter simplicium.

14. Probatur: nam ex principijs positiss quæst. 14. & 15. vt aliquid sit perfectum, non per accidens, & casu, non sufficit vt dentur plures rationes singulorum, quæ ad ipsius perfectionem spectant, sed debet dari vna ratio totius, vt explicatum est exemplo templi, & aliarum rerum; sed Deus est perfectus non per accidens, & casu, sed maximè per se; ergo debet dari vna ratio omnium perfectionum, quibus Deus est perfectus, puta dari debet vna ratio, quare Deus sit immensus, æternus, infinitè sapiens, infinitè bonus &c; sed hæc adæquata ratio per hoc ipsum, quod est adæquata ratio, iam debet habere omnes perfectiones; si enim non haberet omnes, non posset esse adæquata ratio omnium; & rursus debet habere illas identificatas sine vlla distinctione obiectiua intrinseca talium perfectionum: nam si distinguerentur obiectiue, de prima ratione redit argumentum, siquidem debet dari vna adæquata ratio omnium perfectionum, ex quibus

bus dicitur constare prima ratio, & sic in infinitum; ergo prima ratio habet omnes perfectiones secum identificatas sine vlla obiectiua distinctione, adeoque nō possunt illi superaddi vllæ perfectiones simpliciter simplices obiectiue intrinsicè distinctæ.

15. Pro maiori explicatione argumenti allati proponendæ sunt, ac soluendæ duæ difficultates. Prima difficultas est: tota vis rationis allatæ fundatur in eo, quod prima, & adæquata ratio, vi cuius datur aliquid, debet continere totam perfectionem illius; sed non est necesse, vt prima, & adæquata ratio alicuius distincti contineat formaliter eius perfectiones, & sufficit, vt illas contineat virtualiter, & eminenter, eo pacto, quo Sol continet calorem virtualiter, licet non sit formaliter calidus; ergo vt in Deo detur aliqua prima ratio Sapientiæ, Bonitatis, Immensitatis &c. sufficit, vt talis prima ratio per se ipsam præcisè sit æterna, immensa, sapiens, & bona virtualiter, atque eminenter, atque vt per sapientiam distinctam constituatur sapiens formaliter &c.

16. Respondeo distinguo minorem; sufficit, vt prima, & adæquata ratio alicuius distincti contineat totam perfectionem simpliciter simplicem illius virtualiter, & eminenter, non autem formaliter, nego minorem, eiusque suppositum, quod nimirum perfectio simpliciter simplex, etiam si non contineatur formaliter, possit contineri eminenter; sufficit, vt contineat perfectionem mistam, vel non simpliciter simplicem virtualiter, & eminenter, concedo minorem; & nego consequentiam.

17. Tria sunt genera perfectionum: perfectio mixta, perfectio solum simplex, & perfectio simpliciter simplex. Perfectio mixta est, quæ ex suo conceptu formali includit aliquam imperfectionem: e. gr. esse creatum est perfectio mixta, quia ex suo conceptu formali dicit perfectionem essendi cum imperfectione creati. Perfectio solum simplex est, quæ ex suo conceptu formali non includit vllam imperfectionem, sed non est talis, vt quodlibet eo ipso, quod ea careat, sit imperfectum, & defectuosum: E. gr. Paternitas si est perfectio Patris æterni, est perfectio solum simplex, quia licet nullam dicat imperfectionem, tamen non est talis, vt quodlibet eo ipso, quod ea careat, & non sit Pater, sit imperfectum, & defectuosum. Nam Filius, & Spiritus Sanctus non sunt Pater, & tamen non sunt imperfecti, neque defectuosi. Perfectio simpliciter simplex est, quæ non solum ex suo conceptu formali non includit vllam imperfectionem, sed est talis, vt quodlibet, eo ipso, quod tali perfectione careat, sit imperfectum, & defectuosum. E. gr. esse ens, esse substantiam, esse viuens, cognoscens, intelligens &c. sunt perfectiones simpliciter simplices, quia ex suo conceptu formali nullum dicunt defectum, & quodlibet ipsas non habens, per hoc ipsum, quod non habeat,

est defectuosum. Manifestum enim est, quod vnamquodque si non sit ens, non sit substantia, non sit viuens, per hoc ipsum est defectuosum, & imperfectum. Prima, & adæquata ratio alicuius distincti non debet præcontinere formaliter perfectiones mixtas illius. Nam prima, & adæquata ratio entis causati, & imperfecti, non debet esse ens causatum, & imperfectum: prima, & adæquata ratio corporum non debet esse corpus, quia hoc, quod est esse causatum, & esse corpus &c. sunt perfectiones mixtæ. At prima, & adæquata ratio alicuius distincti debet præcontinere totaliter omnes perfectiones simpliciter simplices illius. E. gr. prima, & adæquata ratio entis debet esse formaliter ens; prima, & adæquata ratio viuents debet esse formaliter viuens; prima, & adæquata ratio sapientis, boni &c. debet esse formaliter sapiens, bonus, &c. &c. evidens est, quod ens non formaliter sapiens non potest esse prima, & adæquata ratio sapientis, nec potest ita perfectè habere totam perfectionem sapientiæ, sicut illam habet ens formaliter sapiens; idemque dic de alijs perfectionibus simpliciter simplicibus; sed continere aliquam perfectionem adæquatè virtualiter, & eminenter, est ita illam continere, vt continens possit esse adæquata ratio talis perfectionis, ac ita perfectè illam habere, sicut illam habet, quod eam continet formaliter; ergo quod non est formaliter sapiens, viuens, bonum &c. non potest esse sapiens, viuens, bonum &c. virtualiter, vel eminenter; & vniuersim, quod non habet formaliter aliquam perfectionem simpliciter simplicem, non potest illam habere virtualiter, & eminenter; sed sapientia, immensitas, æternitas &c. sunt perfectiones simpliciter simplices, & vt Deus non sit perfectus per accidens, & casu, debet dari vna prima, & adæquata ratio sapientiæ, immensitatis, æternitatis, & omnium perfectionum simpliciter simplicium; ergo talis vna, & prima ratio debet esse formaliter sapiens, æterna, immensa, ac debet formaliter habere omnes perfectiones simpliciter simplices, & si illas non habeat formaliter, non potest habere virtualiter, & eminenter.

18. Secunda difficultas est. Ad hoc, vt essentia diuina sit prima, & adæquata ratio omnium perfectionum simpliciter simplicium, quæ sunt in Deo, sufficit, vt illas contineat per realem identitatem cum talibus perfectionibus, etiam si virtualiter ab illis distinguatur; ergo non probatur identitas virtualis omnium perfectionum simpliciter simplicium.

19. Respondeo, negando antecedens. Nam ratio adæquata alicuius distincti non solum debet habere formaliter omnes perfectiones simpliciter simplices illius, sed debet eas habere per illud ipsum distinctum, per quod est adæquata ratio talium perfectionum: e. gr. vt Deus sit adæquata ratio omnium perfectionum simpliciter simplicium, quæ sunt in Mundo, debet illas habere per suum esse increatum, per

per quod est ratio, & causa omnium perfectionum, quæ sunt in Mundo; sed essentia diuina per se ipsam, prout virtualiter intrinsecè distincta à sapientia &c. esset prima, & adæquata ratio sapientiæ, & aliarum perfectionum simpliciter simplicium; ergo diuina essentia per se ipsam præcisè, prout distinguitur virtualiter intrinsecè à sapientia, & ab alijs perfectionibus simpliciter simplicibus, deberet esse formaliter sapiens, æterna, immensa &c. adeoque non potest iterum constitui sapiens per aliam sapientiam virtualiter distinctam &c.

20. Probatur secundo conclusio argumento negatiuo, & simul assertur regula ad discernendum, quamnam diuinæ formalitates debeant distingui aliqua distinctione intrinsecè obiectiua, quæ debeant distingui solum extrinsecè per nostrum modum concipiendi. Sicut enim datur necessitas, vt distinguantur obiectiue in Deo illæ formalitates, de quibus verificantur prædicata contradictoria, sic nulla est necessitas, vt distinguantur obiectiue formalitates, de quibus nulla verificantur prædicata contradictoria; sed de solis formalitatibus, quæ comparantur inter se vt communiore, & minus communes, verificantur prædicata contradictoria; de illis, quæ sunt æquè communes omnibus Personis diuinis, nulla verificantur prædicata contradictoria; ergo solæ formalitates, quæ inuicem comparantur vt communiore, ac minus communes, debent distingui obiectiue, formalitates autem æquè communes non debent distingui obiectiue. Probatur, & explicatur minor. Nam de formalitatibus communiore, & minus communibus manifestè verificantur prædicata contradictoria: E. gr. eo ipso, quod essentia diuina est communis tribus Personis, Paternitas non est communis tribus Personis, sed est propria Patris, de essentia, & Paternitate verificantur prædicata contradictoria, quæ sunt esse commune tribus Personis, & non esse commune tribus Personis, ac proinde distinguuntur aliqua distinctione obiectiua. Similiter eo ipso, quod Spiratio actiua est communis Patri, & Filio, Paternitas non est communis Patri, & Filio, sed est propria Patris, verificantur de illis prædicata contradictoria, & sic distinguuntur obiectiue, idemque dic de alijs. E conuerso formalitates communes omnibus tribus Personis, puta Sapientia, Iustitia, Bonitas &c. sunt æquè communes, & sic cum de illis non verificantur prædicata contradictoria, non debent distingui. Regula igitur vniuersalis est. In Deo omnes, & solæ formalitates, quæ comparantur vt communiore, & minus communes, distinguuntur obiectiue; quæ comparantur vt æquè communes, non distinguuntur obiectiue, sed solum extrinsecè per nostrum modum intelligendi. Quia verò omnes formalitates communes omnibus tribus Personis sunt æquè communes, non distinguuntur obiectiue. Hinc sequitur essentiam, attributa, & vniuersim omnes perfectiones simplici-

ter simplices nulla distinctione obiectiua distingui: omnia enim hæc sunt communia tribus Personis, ac proinde sunt æquè communia. E conuerso essentia, attributa, & perfectiones simpliciter simplices distinguuntur obiectiue à relationibus, Personalitatibus, & ab omnibus formalitatibus, quæ non sunt communes omnibus tribus Personis, sed vel sunt communes duabus tantum Personis, vt Spiratio actiua, vel sunt propriae vnius tantum Personæ, vt Generatio actiua, quæ est propria Patris. Formalitates etiam communes duabus tantum Personis distinguuntur obiectiue ab illis, quæ sunt propriae vnius Personæ, vt magis explicabitur infra in Tractatu de Trinitate Argumenta ad probandum, quod de attributis diuinis, ac de formalitatibus communibus tribus Personis verificentur prædicata contradictoria, faciliè soluuntur, vt patebit in respons. ad 8. & 9.

21. Infertur primo diuinam essentiam, & diuinam perfectionem esse actum purum. Probatur, & explicatur. Nomine actus intelligimus esse, & perfectionem: nomine actus puri intelligimus esse, & perfectionem, quæ nihil includat de suo opposito, eo pacto, quo albedo pura est, quæ nihil includit de nigredine, & de coloribus, qui participant aliquid nigredinis; sed oppositum entis est non ens, oppositum perfectionis est imperfectio, seu carentia perfectionis; potentia autem est quid medium inter ens, & non ens: perfectibilitas est quid medium inter perfectionem, & imperfectioem, seu negationem perfectionis; ergo actus purus est esse, & perfectio nihil includens de non esse, ac de imperfectioem, & de potentia, & perfectibilitate; sed Deus est perfectus per esse, in quo identificantur omnes perfectiones simpliciter simplices, ac nullam includit imperfectioem, vel perfectibilitatem; ergo est perfectus per hoc, quod sit actus purus; cum ex opposita ratione nulla creatura sit actus purus.

22. Infertur secundo Deum esse summè immaterialem. Probatur, & explicatur. Nam quia omne, quod sit, ex non ente, & potente esse, sit ens actu, Aristoteles 1. Physic. & 11. Metaph. intulit omne, quod sit, fieri ex tribus principijs: ex esse, quod vocauit actum, & formam; ex non esse, quod vocauit priuationem; & ex potentia essendi, quam vocauit materiam, quæ est quid medium inter esse, & non esse, inter formam, siue actum, & priuationem. Hinc sequitur, quod ens nihil includens de non esse, ac de potentia, est omnino formale, ac penitus immateriale; sed esse diuinum nihil includit de non esse, ac de potentia, vt ostensum est; ergo esse diuinum est penitus immateriale. Ex opposita ratione nullum esse creatum est omnino immateriale. Hinc Sanctus Thomas sæpè docet, quod sicut materia determinatur, & perficitur per formam, sic forma contrahitur per materiam, & priuationem. Nam esse, quos est maximè formale,

con-

contrahitur per hoc; quod habeat aliquid de non esse, ac de potentia, quæ spectant ad privationem, & materiam.

23. Inferitur tertio, in quo sensu sapè dicat S. Thomas Deum esse ipsum esse per se subsistens. Esse dicitur per se subsistere, dum sinit in esse, ita vt non contrahatur per vllum non esse; cum verò non sinit in esse, sed contrahitur per non esse, non per se subsistit; sed Deus est esse, quod sinit in esse, & non contrahitur per vllum non esse, vel per carentiam vllius esse, & vllius perfectionis simpliciter simplicis; ergo &c. Deus igitur est ipsum esse sinit in esse sine vlllo defectu essendi: est ipsum bonum, & ipsa perfectio sine vlllo defectu boni, vel perfectionis; ideoque Exodi 3. de se ipso dixit: *Ego sum qui sum*, ad significandum, quod sinit in esse, & S. Augustinus lib. 8. de Trinitate cap. 3. dicit. *Et quid hoc nisi Deus, non bonus animus, aut bonus Angelus, aut bonum Cælum, sed bonum bonum?*

24. Inferitur quartò, quo pacto Deus possit cognosci per abstractionem. Quia Deus est esse a parte rei abstractum, & separatum ab omni non esse, abstrahendo esse, & concipiendo, quod non contrahitur per vllum non esse, concipimus Deum. Eodem pacto abstrahendo bonum, & quamlibet perfectionem simpliciter simplicem, & intelligendo, quod non contrahitur per vllam negationem boni, & perfectionis, concipimus Deum. E. gr. *esse nunc* est perfectio simpliciter simplex. *Esse igitur nunc* non contrahitur per negationem, vllius perfectionis simpliciter simplicis est Deus: *Esse hic* est perfectio simpliciter simplex. Si igitur concipiam *esse hic*, quod non contrahatur per carentiam alterius perfectionis simpliciter simplicis, hoc *esse hic*, est Deus. Sicut ergo Deus est esse abstractum à non esse, est bonum abstractum à non bono, sic abstrahendo esse à non esse, bonum, & perfectionem à non bono, concipimus Deum. Hunc modum cognoscendi Deum per abstractionem docuit Sanctus Augustinus 8. de Trinitate cap. 3. initio dicens: *Bonum hoc, bonum illud: tolle hoc, & illud, & vide ipsum bonum, & sic Deum videbis.*

25. Ad 1. & 2. nego minorem. Deus est actus purus nullam includens potentiam, seu perfectibilitatem, ideoque non est corpus consistans ex partibus quantitatis, quarum vnaquæque est in potentia, vt vel per continuationem perficiatur à comparte, vel per diuisionem amittat perfectionem compartis; nec est compositus ex materia, & forma, quæ sunt mutuò perfectibiles; nec habet vllum accidens, quod supponit perfectibilitatem subiecti, cuius est accidens. Quia tamen est naturale nobis, vt ex rebus corporeis abstrahamus perfectiones incorporeas, Sacra Scriptura ad significandas perfectiones Dei, vtitur metaphoris rerum corporearum. Dum igitur Iob. 11. dicitur: *excelsior Cælo, profundior Inferno, longior terra mensura eius, & latior mari*, tribuitur Deo altitudo, siue excelitas ad significandum, quod

Deus excedit omnia, & est super omnia: tribuitur profunditas ad significandum, quod penetrat etiam profunda cordium, & quod propter infinitam cognoscibilitatē est incomprehensibilis à creatura: tribuitur longitudo ad significandum, quod habet durationem interminabilem: tribuitur latitudo, ad significandum, quod sua virtute extenditur ad omnia. Dum Iſaie 1. dicitur: *Vidi Dominum sedentem*, & 3. *stat ad iudicandum Deus*, per situm sedentis significatur Dei immobilitas, & auctoritas; per situm stantis significatur, quod est paratus ad debellandum omnes, qui ipsi aduersantur. Cum Iob. 11. dicitur, *si habes brachia vt Deus*, Psal. 33. *Oculi Domini super iustos*: per brachia significatur, quod Deus habet potentiam exequendi omnia, quæ vult: per oculos, quod habet virtutem cognoscitiuam, qua videt omnia visione intelligibili, non autem sensibili. Cum Genesios 1. dicitur: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, significatur hominem esse similem Deo, non secundum figuram corpoream, vt dixerunt Anthropomorphitæ, sed secundum rationem, & intellectum: tribuitur Deo anima, nomine animæ intelligendo voluntatem. Quia enim quod non placet nostræ voluntati, non placet nostræ animæ, ideo figuratè quod non placet voluntati Dei dicitur non placere animæ Dei. Tribuitur ira ad significandam voluntatem puniendi, & vlciscendi iniurias illatas. Quia enim nos, cum ex apprehensione contemptus ebullit sanguis circa cor, tristamur, & appetimus vltionem, voluntas iustissima, qua Deus sine vlla passione, & tristitia vult vlcisci, & punire iniurias sibi illatas, vocatur ira. Idem dic de alijs. Regula vniuersalis est, vt omnia nomina significantia perfectionem mixtam cum imperfectione, cum dicuntur de Deo, dicuntur figuratè, & significant puram perfectionem abstrahibilem ab imperfectione.

26. Ad 3. distingo maiorem: nihil est in se ipso, si neque logicè differat, concedo; si logicè differat, nego. Vt aliquid logicè dicatur esse in aliquo, sufficit, vt logicè, seu per nostrum conceptum differat ab illo; & quia Deus, & Deitas differunt logicè per nostrum conceptum; siquidem Deum concipimus per modum conereti, Deitatem concipimus per modum formæ abstractæ; ideo Deitas dicitur logicè esse in Deo, licet obiectiuè Deus, & Deitas sint omnino idem, & ipsa Deitas sit Deus. Humanitas è conuerso à parte rei non est homo, sed est natura hominis, siquidem homo suprà humanitatem addit aliquid physicè distinctum.

27. Ad 4. distingo maiorem: quod potest sciri distinguitur ab eo, quod non potest sciri vlllo genere scientiæ, concedo; quod potest sciri vno genere scientiæ, distinguitur ab eo, quod non potest sciri alio genere scientiæ, nego. Cum dicitur, quod Deus potest sciri quoad *an est*, nō potest sciri quoad *quid est*, significatur, quod potest sciri vno genere scientiæ, non alio.

Non

Non repugnat autem, ut idem omnino possit sciri vno genere scientiæ, alio genere scientiæ sciri nequeat.

28. Ad 5. nego minorem. Potest enim aliquid per idem obiectiuè conuenire, ac differre ab eodem. In casu nostro Deus dicitur conuenire cum creatura, in quantum sunt abstrahibiles aliqui conceptus communes Deo, & creaturis: dicitur differre, in quantum sunt formabiles aliqui conceptus proprii Dei, ac non conuenientes creaturis; sed idem sine vlla distinctione obiectiua potest esse tale, ut de eo sit formabile vtrumque genus conceptuum; ergo Deus per idem obiectiuè potest conuenire, & disconuenire à creaturis, sed relatè ad conceptus diuersos; ergo non sequitur Deum esse compositum ex genere, ac differentia vlla compositione intrinseca Deo. Si verò queratur, vtrum Deus ratione nostra constet ex genere, ac differentia, respondeo negatiuè. Ratio est, quia ut Deus constaret ex genere, ac differentia, aliqua ratio communis Deo, & creaturis deberet esse genus; sed nulla ratio communis Deo, & creaturis est genus; nam genus est predicabile de pluribus differentibus specie, hoc est perfectione, & pulchritudine, ità ut vnumquodque habeat aliquam perfectionem, qua caret alterum; Deus autem habet omnes perfectiones creaturarum, creaturæ nullam habent perfectionem, qua careat Deus; ergo creaturæ non differunt à Deo specie, sed per negationem speciei, & perfectionis.

29. Ad 6. distingo maiorem: quod in aliquo est accidens propter suam rationem formalem, in nullo potest esse substantia, concedo: quod in aliquo est accidens propter differentiam contrahentem rationem formalem, in nullo est substantia, nego maiorem; distingo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Iustitia, Sapientia &c. in creaturis sunt accidentia, non propter rationem formalem iustitiæ, & Sapientiæ, quæ sunt perfectiones simpliciter simplices, ac non excludunt perfectionem substantiæ, nec vllam aliam perfectionem simpliciter simplicem, sed per differentias contrahentes perfectionem sapientiæ, & iustitiæ ad hoc, ut excludant perfectionem substantiæ; ergo in Deo iustitia, sapientia &c. cum non contrahantur per hanc differentiam, sunt substantia; eo pacto, quo licet animal in equo sit irrationale, tamen in homine est rationale, quia animal in equo est irrationale, non per rationem formalem animalis, sed per differentiam contrahentem.

30. Ad 7. ex Scoto, nego, quod ita se habeat infinita sapientia ad infinitam bonitatem, sicut se habet finita sapientia ad finitam bonitatem. Sapientia enim finita per ipsam finitatem contrahitur ad hoc, ut non includat omnes perfectiones simpliciter simplices; at sapientia infinita, per hoc ipsum, quod sit infinita in omni genere, includit omnes perfectiones simpliciter simplices, adeoque etiam per-

fectionem bonitatis, & est bonitas, iustitia, immensitas, æternitas &c. Sapientia igitur, & bonitas, in quantum abstrahunt à finita, & infinita, abstrahunt à distinctione, vel indistinctione; sapientia, & bonitas infinita propter ipsam infinitatem se mutuò includunt sine vlla distinctione obiectiua.

31. Ad 8. Ex eodem Scoto, nego, quod de diuinis perfectionibus, atque attributis obiectiuè consideratis verificentur prædicata contradictoria; & ad contradictoria, quæ afferuntur, dico, quod Deus per suam iustitiam infinitè perfectam in omni genere, adeoque includentem omnem perfectionem etiam misericordiæ, non solum punit eos, quos Deus vult punire, sed etiam parcit, & miseretur eis, quorum Deus vult misereri: per intellectum infinitè perfectum, ac proinde includentem etiam perfectionem voluntatis, non solum intelligit, sed etiam vult; per amorem infinitè perfectum, adeoque includentem perfectionem odii, non solum amat amanda, sed etiam odit odio habenda.

32. Ad 9. In Deo distingui potest duplex intellectus, & voluntas; essentialis, siue absoluta, & notionalis, siue relatiua. Intellectus essentialis est, quo Deus formaliter intelligit; voluntas essentialis est, qua Deus formaliter vult. Intellectus essentialis, & voluntas essentialis sunt perfectiones simpliciter simplices nulla distinctione obiectiua inter se distinctæ, & communes tribus Personis; siquidem, & Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus intelligunt, & volunt, atque amant vno intellectu, & vna voluntate essentiali. Intellectus notionalis, & relatiuus est, quo Deus intelligendo dicit quod intelligit, ac dicendo producit Verbum. Hic est proprius Patris. Nam licet & Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus intelligant, tamen solus Pater intelligendo dicit id, quod intelligit, ac producit Verbum: Filius intelligendo non dicit, sed dicitur, & producit, & est Verbum dictum. Voluntas notionalis est, qua Deus amando spirat amorem, & producit Spiritum Sanctum, qui est amor productus. Hæc est communis Patri, & Filio, non autem Spiritui Sancto. Nam licet & Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus ament, Pater, & Filius amando spirant amorem, & producant Spiritum Sanctum: at Spiritus Sanctus amando non spirat, sed spiratur, & est amor spiratus, ac productus. Hoc posito, Filius producit per intellectum notionalem dicentem, non autem per voluntatem notionalem spirantem. Intellectus autem dicens, & voluntas spirans secundum hoc, quod est dicere, & spirare, distinguuntur virtualiter intrinsecè, ut dicitur in questionibus de Trinitate: Intellectus, & voluntas essentialis non distinguuntur.

33. Ad 10. nego minorem. Non obstat diuina simplicitati, quod Personæ non sint logicè summè simplices, dummodo sint summè simplices realiter, & in ratione boni, ità ut per

per hoc ipsum, quod sint realiter Deitas summè simplex, infinitè perficiantur, ut magis explicabitur in Tract. de Trinitate.

33. Ad 11. distinguo maiorem; id, in quo aliqua realiter distinguuntur, ita ut non sint vnum summè simplex, non est summè simplex, concedo; ita ut sint vnum summè simplex, nego: distinguo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. In Deo Personæ realiter distinguuntur, sed ita, ut sint vna Deitas summè simplex, & vna summa simplicitas. Sed hæc ex professo examinanda sunt in quæstionibus de Trinitate.

TRACTATUS III.

De cognitione, visione, et nominibus Dei.

ostquam S. Thomas à quæst. 2. vsque ad 11. inclusivè egit de existentia, essentia, & attributis Dei, & explicavit qualiter Deus sit in se ipso, quæstione 12. explicat qualiter sit in cognitione nostra, idest quomodo Deus cognoscatur ab intellectu creato; & quia Deus nominatur proportionaliter, ac cognoscitur, quæstione 13. declarat etiam, qualiter Deus nominetur, ac proinde agit de cognitione, visione, & nominibus Dei. Porro his etiam quæstionibus agit de quibusdam Dei attributis, quibus Deus dicitur esse invisibilis, incomprehensibilis, ineffabilis, & inominabilis. Doctrinam harum quæstionum explicabimus, & examinabimus hoc tertio tractatu, pluribus quæstionibus, quarum tituli videri possunt in indice initio proposito.

QVAESTIO XXIII.

Virum intellectus creatus possit saltem supernaturaliter videre Deum immediatè, & per essentiam.

S. Th. 1. p. qu. 12. ar. 1.

1. Videtur intellectus creatus ne supernaturaliter quidem elevari posse ad Deum videndum immediatè, & per essentiam Diuinam, tanquam per adæquatum motiuum, siuè obiectum formale assensus, & intelligentiæ: primò quia infinitum, secundum quod infinitum, est ignotum, videlicet Aristoteles 1. phys. t. 17. ideoque non potest cognosci per se ipsum, sed solum per aliquid finitum, tanquam per obiectum formale; sed Deus est infinitus; ergo non potest immediatè cognosci, & videri per se ipsum, sed solum per creaturas, tanquam per obiectum formale.

2. Secundò nulla potentia potest eleuari

ad cognoscendū immediatè, & in se ipso obiectum sibi penitus improporionatū: e. g. potentia visiva non potest eleuari ad videndū sonum, quia sonus est obiectū improporionatum potentiæ visivæ; sed Dens ut potè infinitus, est obiectum improporionatum omni intellectui finito; ergo &c.

3. Tertio visio, qua Deus videretur immediatè prout est in se, esset infinitè perfecta, quod implicat. Probatur sequela: nam visio eo est perfectior, quo obiectum immediatè visum est perfectius; sed Deus est infinitè perfectus; ergo &c.

4. Quarto 1. ad Timoth. 6. de Deo dicitur: *Lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest*, ideoque Deus in eadem Epistola vocatur etiam *inuisibilis*; Ioann. 1. dicitur *Deum nemo vidit unquam*; & Ioann. 6. *Non quia Patrem vidit quisquam, nisi qui est à Deo, hic vidit Patrem*; ergo &c. Confirmatur, nam multi Patres ex Græcis, & præsertim Chrysostomus, & ex Latinis Ambrosius, & Hieronymus videntur docuisse esse omninò impossibile, ut creatus intellectus videat Deum; prout est in se, ut ostendere conatur Vasquez 1. p. disp. 37. cap. 2.

5. Respondeo, quod aliqui, ut refert S. Thomas 1. par. quæst. 12. ar. 1. dixerunt, quod sicut Sol, quia est maximè visibilis, videri non potest à vesperilionibus propter excessum luminis, sic Deus, quia est maximè intelligibilis, videri non potest in se ipso ab vilo intellectu creato propter excessum intelligibilitatis, ideoque videtur solum per quandam similitudinem, & claritatem creatam à Diuina essentia deriuatam. Hunc errorem Armenis tribuit Armacanus l. 14. contra ipsos, & Alphonsus à Castro l. 3. de Hæresibus verbo *Beatitudo*, Hæresi prima. Eundem errorem tempore S. Bernardi docuerunt Petrus Abailardus, & Arnoldus Brixiensis, & tempore Innocentij Tertij Almericus, ut refert idem Castro loco citato:

6. Contra hunc errorem de fide est Deum videri posse, ac de facto à Beatis videri immediatè, & per essentiam. Nomine visionis immediatæ, & per essentiam intelligimus intelligentiam, quæ habeat Diuinam essentiam pro adæquato obiecto formali, seu motiuo, non solum assensus, sed etiam intelligentiæ. Differt autem ab actu fidei, quia actus fidei licet pro motiuo assensus habeat solum aliquid diuinum, tamen pro motiuo intelligendi Deum, habet aliquid creatum, cum cognoscat Deum per creaturas.

7. Probatur 1. ex Scripturis. Matth. 5. dicitur: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*; Ioan. 14. *Qui diligit me, diligitur à Patre meo, & ego manifestabo ei me ipsum*; Matth. 18. *Angeli eorum semper vident faciem Patris*. 1. ad Corin. 13. *Videmus nunc per speculum, & in enigmate, tunc autem facie ad faciem*. 1. Ioan. 3. *Videbimus eum sicuti est*.

8. Probatur 2. auctoritate Conciliorum, & Pontificum. Hanc enim veritatem docuerunt